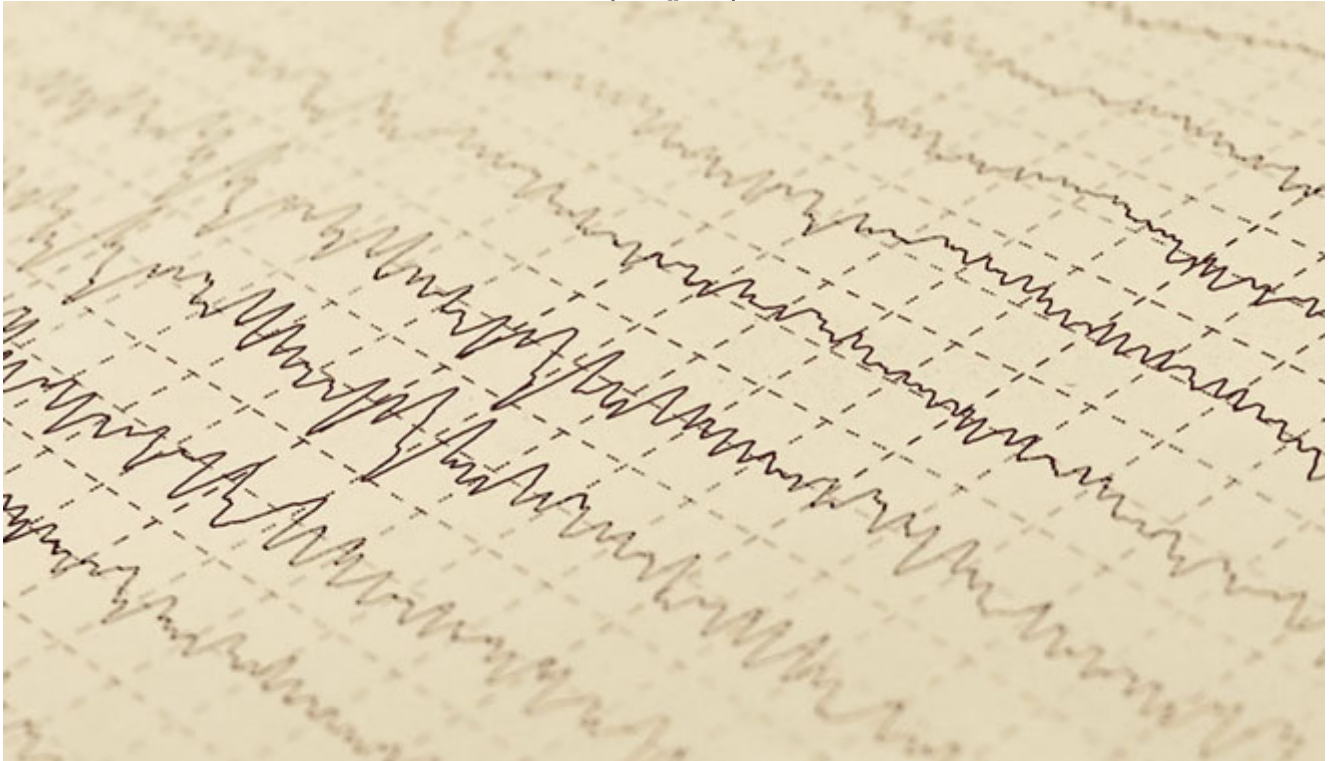

Είναι η στιγμή του θανάτου σχολαστικό ερώτημα; (Νικόλαος Στανίτσας, Νοσηλευτής - Μάστερ Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσία](#)

image not found or type unknown

Η «στιγμή του θανάτου» αναφέρεται, συχνά πυκνά, ως θέμα «σχολαστικό» ως «σχολαστικισμός της φιλοσοφίας», και διάφορα άλλα.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής επί της Βιοηθικής των Μεταμοσχεύσεων, Μητροπ. Νικόλαος Χατζηνικολάου, σε εκτεταμένη εκπομπή του, δια τηλεφώνου, στον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Εκκλησίας της Ελλάδος, στις 18.3.2001, μιλώντας για τις μεταμοσχεύσεις και απαντώντας σε σχετική ερώτηση για τη «στιγμή του θανάτου», είπε: «Αυτή ενδιαφέρει τους ανθρώπους οι οποίοι ασχολούνται με σχολαστικισμό στο θέμα αυτό».

Ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος (Βλάχος) έχει διατυπώσει επ' αυτού μια εντελώς διαφορετική άποψη. Συγκεκριμένως: Στην εισήγησή του στην Ι.Σ.Ι. της

Ε.Ε., επί του θέματος «*Η θέσις της Εκκλησίας δια τας Μεταμοσχεύσεις*», η οποία και συμπεριλαμβάνεται στον «τόμο» Ε.κ.Μ. της Ι.Σ.Ε.Ε (11), στη σελίδα 360 γράφει το εξής:

«Την ώρα που χωρίζεται η ψυχή από το σώμα, τότε γίνονται πολλά πράγματα, και το μυστήριο του αποχωρισμού είναι φοβερό και άγνωστο τώρα στα ανθρώπινα δεδομένα. Και τότε, πώς επεμβαίνουμε βίαια σε έναν άνθρωπο του οποίου δεν λειτουργούν μερικές εγκεφαλικές λειτουργίες αλλά, επειδή λειτουργεί η καρδιά υπάρχει ακόμη η ψυχή». Και λίγο πιο κάτω, προσθέτει: *«Μήπως στην κατάσταση εκείνη της διαδικασίας εξόδου, που γίνονται και πολλά πνευματικά γεγονότα, στεκόμαστε ανάλητοι, όταν λαμβάνουμε τα όργανα του σώματος, ενώ ως πρόσωπο ζει ο άνθρωπος»* (σ.σ. από αυτά συνάγεται σαφέστατα ότι η ενασχόληση με τη «στιγμή του θανάτου», δεν είναι για όλους ένας σχολαστικισμός). Η «στιγμή του θανάτου» έχει τεράστια σημασία για την Ιατρική. Σημαντικότερη για την κοινωνία, και σε σχέση με τις μεταμοσχεύσεις. Για τους γιατρούς η στιγμή του θανάτου δεν είναι «σχολαστικισμός», διότι ανακύπτουν πολλά και ποικίλα προβλήματα, και κάποια ιατροδικαστικής φύσεως. Υπάρχουν, επίσης, και κίνδυνοι για δυσάρεστες εμπλοκές σε δικαστικές αντιπαραθέσεις, εξ αιτίας της «στιγμής του θανάτου». Το να λέγεται λοιπόν ότι η «στιγμή του θανάτου» είναι θέμα των φιλοσόφων, όπως και να μη ασχολούμαστε με αυτήν, διότι είναι «σχολαστικισμός», είναι απολύτως εκτός πραγματικότητας.²⁶⁷

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανθρωπολογία της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας στηρίζεται στη θεολογία του ανθρώπινου προσώπου όπως αυτή εκφράστηκε από τις θέσεις των Πατέρων της Εκκλησίας και μας διδάσκει ότι, η ψυχή διακρίνεται στη ουσία και στις ενέργειες της. Η έδρα της ψυχής δεν είναι ο εγκέφαλος αλλά «διήκει δι' όλου του σώματος». Στην περίπτωση των Εγκεφαλικά Νεκρών ασθενών των πορευομένων στο θάνατο, η ψυχή αδυνατεί να εκφραστεί μέσω της αντίληψης, της συνείδησης και των αισθήσεων, καταργείται ο προφορικός λόγος όχι όμως ο «ενδιάθετος ή έμφυτος λόγος» ή ύπαρξη σκέψεων υπό τη μορφή «άδηλων λόγων» στη ψυχή του ανθρώπου. Στην προθανάτια κατάσταση που βρίσκεται ο Εγκεφαλικά Νεκρός ασθενής μπορεί να υπάρχει ανεπανόρθωτη καταστροφή του «εγκεφαλικού στελέχους» εφόσον όμως οι υπόλοιπες λειτουργίες του επιτελούνται έστω και με μηχανική υποστήριξη η ψυχοσωματική συμφυΐα δεν έχει λυθεί, άρα η ψυχή δεν έχει αποχωριστεί το σώμα. Εδώ μπαίνει το ερώτημα ποια Θεολογία είναι αυτή που θα υποστηρίξει τη λήψη ιστών και οργάνων από βαριά πάσχοντα ασθενή πορευόμενο στο θάνατο;²⁶⁸

Εφόσον η εκκλησία μας για το θέμα του Εγκεφαλικού Θανάτου δεν έχει πάρει κάποια συνοδική απόφαση ή δεν υπάρχει απόφαση μιας Πανορθόδοξου Συνόδου,

δεν υπάρχουν κανόνες που να καθορίζουν το όλον θέμα , επιτρέπεται η αφαίρεση ιστών η οργάνων από έναν ασθενή που πορεύεται προς τον θάνατο; Πόσο παρεμβαίνουμε στην ζωή; Και αν δεν επιτρέπεται να επιταχύνουμε τον θάνατο, επιτρέπεται να τον παρεμποδίζουμε; Αυτά είναι τα μεγάλα διλήμματα που καλείται η σύγχρονη εκκλησία να αντιμετωπίσει και να λύσει, να δώσει κατευθυντήριες οδηγίες, να βάλλει κόκκινες γραμμές και να τις προσδιορίσει.

267 Αβραμίδης Αθ., «Προβληματισμοί από τις βασικές θέσεις επί της ηθικής των μεταμοσχεύσεων της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος», Περιοδικό «ΘΕΟΔΡΟΜΙΑ», έτος θ', τεύχος 3, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2007, σελ. 391-393

268 Γκουβάτζη Ζωή, «Βιοηθική προσέγγιση του Εγκεφαλικού Θανάτου», Εκδόσεις ΕΑΠ 2011, σελ. 71

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης “Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ”, του θεολόγου και νοσηλεύτη **Νικόλαου Στανίτσα**. Πρόκειται για αναθεωρημένης έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντες καθηγητές τους ΚΟΪΟ ΝΙΚΟΛΑΟ, ΦΑΝΑΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟ και ΛΟΗ ΝΕΚΤΑΡΙΟ.